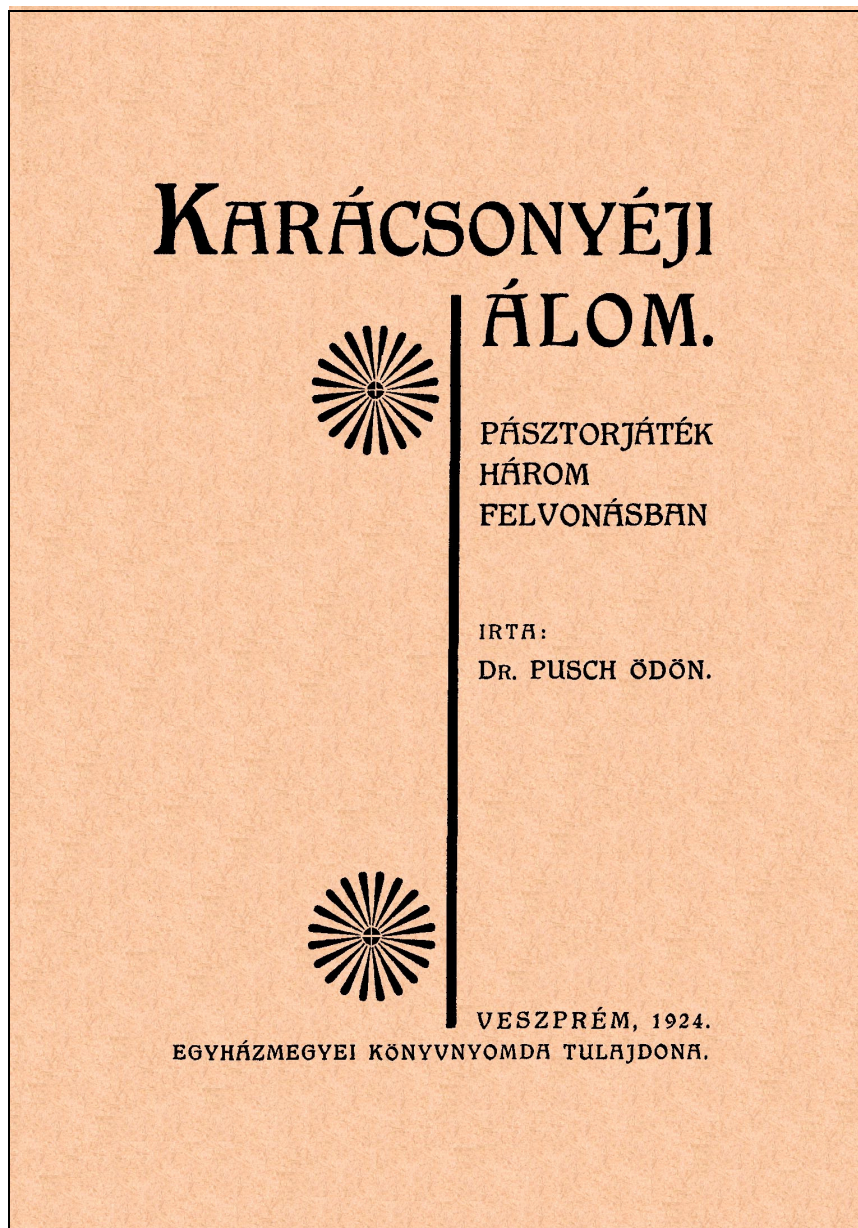

Pusch Ödön
Karácsonyéji álom
Pásztorjáték három felvonásban

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

dr. Pusch Ödön
Karácsonyéli álom
Pásztorjáték három felvonásban

A magyar kegyestanítórend főnökétől.
343/1925. sz.
Nagytiszteletű Házfőnök,
Igazgató Úr!

A „Karácsonyéli álom” háromfelvonásos páztorjátékának kinyomatására az engedélyt megadom.

Budapest, 1925. április 6.
Dr. Hám Antal s. k.
rendfőnök.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az 1924-ben, Veszprémben, az Egyházmegyei Könyvnyomda kiadásában megjelent füzet elektronikus változata. Az elektronikus változat a piarista rend magyarországi tartományfőnökének az engedélyével készült. Az elektronikus könyvet szabadon lehet használni lelkipásztori célokra. Minden más szerzői jog a piarista rend magyarországi tartományáé.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Szereplők.....	4
I. felvonás.....	5
Bevezetés.....	5
1. jelenet.....	5
2. jelenet.....	6
3. jelenet.....	7
4. jelenet.....	8
5. jelenet.....	8
6. jelenet.....	9
7. jelenet.....	11
8. jelenet.....	12
9. jelenet.....	13
II. felvonás.....	16
1. jelenet.....	16
2. jelenet.....	17
3. jelenet.....	19
4. jelenet.....	21
5. jelenet.....	22
6. jelenet.....	25
7. jelenet.....	25
8. jelenet.....	25
9. jelenet.....	26
Változás.....	27
III. felvonás.....	30
1. jelenet.....	30
2. jelenet.....	30
3. jelenet.....	32
4. jelenet.....	33
5. jelenet.....	34
6. jelenet.....	35
7. jelenet.....	36
8. jelenet.....	36

Szereplők

Özv. Kovács Pálné
Kovács Péter, hadifogoly katona
Kovács Péterné
Gyuri, a fiúk
Gátos András, jómódú csizmadiamester
Varjú Terka, a falu szája
8 pásztor
8 angyal
Szomszédok.

Az I. és III. felvonás színhelye Gát falu, Kovács Péterék lakása. A II. felvonás Betlehemben játszódik le.

I. felvonás

Bevezetés

Prológ (Ének)

Bűn, halál éjjele
Sötétlik a föld felett,
Évezredek ontanak
Fájó könnyeket.
Nemzetek sóhajtozva,
Szívbánattal esdenek:
Óh, harmatozzatok
Kéklő szép egek!
De ím ott fenn
Megnyílt a menny,
Fényözön van
A magasban,
Ég kegyelme
Száll a földre,
Itt van, itt a boldog éj.

(Pataki)

1. jelenet

(Egyszerű kis szobácska. Középen asztal, azon igénytelen karácsonyfa, melyen két-három gyertyácska ég. A fa díszítése nem csillogó bolti áru, hanem házi készítmény, leginkább színes papirosból. A bútorzat is szegény családra vall. Ágy, egy szekrény, esetleg szublát, régies díván, négy szék. A függöny felhúzásakor Kovács Péterné rendezget, idegesen, hamarosan, kezében csengő.)

KOVÁCS PÉTERNÉ

Amennyit tudtam. Szegény kis porontyom. Milyen más volt régente. Itthon az apa. Mégis csak szépen keresett. S oly meleg volt az esténk. A kis baba már gögicsélt s apró kacsóival hol a karácsonyfa csillogó díszait akarta elkapkodni, hol meg az édesnek bajuszát markolta meg. Azóta ... sok, sok fekete karácsonyunk volt. Az utolsó levelet épp most egy éve kaptam tőle. Szegény uram. *(Felvesz egy kopott levelezőlapot s olvas.)* „Édes kis feleségem. Kívánom, hogy eme levelem a legjobb egészségben találjon benneteket. Én egészséges vagyok, de nagyon nagy a hideg itt. Csak az melegít fel, ha rád gondolok, kis feleségem, és a kis Gyurira. Sokszor, amikor visszazáll a lelkem kicsiny lakásomba, oly édes, s mégis oly fájó valami van bennem. Vigyázz hűséges kis feleségem Gyurikánkra. Imádkoztatok értem, s én is mindennap, valahányszor rátok gondolok, összeszem a kezemet, s felnézek az égre. Sokkal vallásosabb vagyok itt a hideg Szibériában, mint otthon, mikor még jól ment a dolgom. Kis Gyurimat és téged édes feleségem ezerszer csókollak. Ezzel zárom soraimat. Hű férjed Kovács Péter.” *(Elérzékenyülve nézi a levelet.)* Él-e még? Úgy várom haza. Valami folyton biztat, reménnyel tölt el, de hátha ...

GYURI

(Kívülről kopogtat): Szabad-e kis mama bemenni?

KOVÁCSNÉ

Mindjárt, mindjárt kis fiam, most jött a Jézuska. *(Csenget.)*

2. jelenet

GYURI, ÖZV. KOVÁCS PÁLNÉVAL

(Örvendezve fut be, majd körülugrálja a karácsonyfát, kezét többször összeverve tapsol): Jaj de szép, jaj de szép, mamám! Köszönöm a Jézuskának, de neked is kis anyukám, hogy ilyen örömet szerezteél nekem. *(Nézegeti a karácsonyfát.)* Milyen szép füzérek, milyen szép hó. Te meséltél róla, hogy ott, hol apával együtt laktatok azelőtt, sok-sok ilyen fa van, nagyok, szépen az ég felé nyúlok, és ilyenkor hóval vannak fedve.

KOVÁCS PÉTERNÉ

Igen, az én hazámban, mely most épp olyan árva, mint mi, gyönyörű szép karácsonyfaerdők vannak. *(Sóhajt.)*

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Kis fiacskám, ne kérdezz ilyent a kis mamádtól, mert attól még jobban fájni fog a szíve.

GYURI

Nem, nagymama, de tőled szabad még valamit kérdeznem?

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Mit édes unokám?

GYURI

Hát csak azt, hogy azok most mind fel vannak díszítve?

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Aranyos kis csacsim! Nem, csak a jó Istennek hulló pelyhe, a hó minden ékességük.

GYURI

Igen, mert ott most rossz emberek laknak. Hallottam én azt sokszor.

KOVÁCS PÉTERNÉ

Mit hallottál?

GYURI

Az iskolában is hallottam, mások is mondják, hogy onnan a jó emberek mind elmentek, s András bácsit is kérdeztem, azt felelte, hogy a papának sem szabad odamenni, ha hazajön.

KOVÁCS PÉTERNÉ

(Elmerengve): ... ha hazajön...

GYURI

Hazajön, igenis, én tudom, s akkor megmondom a papának, hogy menjünk el oda, én is megyek, sokan jönnek majd, s a karácsonyfákat mind-mind fel fogjuk díszíteni, hogy a Jézuskának kedve teljék benne.

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Jól van aranyom. *(Titkon Kovács Péternéhez):* Én úgy érzem, a jó Isten szava nyilatkozik meg ebben a gyerekekben.

KOVÁCS PÉTERNÉ

Bárcsak úgy lenne. De nekem ki kell nézнем egy kissé a konyhára. *(Gyurihoz):* Tudod, András bácsi is eljön. *(El.)*

3. jelenet

(Előbbiek.)

GYURI

Akkor mákostészta is lesz, akkor mákostészta is lesz. András bácsi azt nagyon szereti. Úgy eszi, csak úgy dobja magába. De én is szeretem ám nagymama, úgy szeretem, mint... mint a nagymamát. *(A nyakába ugrik.)*

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Látom, már engem is meg akarsz enni. Pedig nem is vagyok mákostészta.

GYURI

Pedig hát nagymama, te is ennivaló vagy, csak hogy nem úgy, mint a mákostészta.

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Hát hogyan?

GYURI

Hát úgy! Nem úgy, mint te gondolod, de mégis úgy. Ami cukros, édes, ugye az ennivaló? S te cukros is, édes is vagy, hát nem vagy ennivaló?

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Na jól van, elhiszem neked, de csak addig vagyok cukros és édes, míg jó fiú leszel.

GYURI

(Ünnepélyesen): Én mindig jó leszek, mert a Jézuska, a nagymama, a papa és a mama is csak addig szeretnek. Na meg az András bácsi is. *(Kívülről kopogtatás.)*

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Szabad.

4. jelenet

GÁTOS ANDRÁS

(Jómódú csizmadia, úgy hatvanéves. Kezében csomagot szorongat. Vastag bajusza van. Mindig hangosan és határozottan beszél): Adjon a fölséges Úristen e gyönyörűséges szent napon békességes és szerencsés jóestét!

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Hozta Isten! Jöjjön közibénk!

GYURI

Üljön le, András bácsi! *(Széket akar alá tenni.)*

GÁTOS

Nem lehessen még. A célzatnak ama minéműségével irányozám léptékeimet Kovácsék hajlékának feléje, hogy barátilagos köszöntésem mindenkihez intéződjék, mivel pedíglén az összességnek hiányossága mutatkozik, székhelyemet elfoglalni méltányosnak nem tekinthetem.

GYURI

Egyszóval Gátos bácsi azt kívánja, hogy mindnyájan együtt legyünk. Hívom is a mamát. *(El.)*

GÁTOS

Ezen kis fickónak tálentoma vagyon. Észbeli tehetségének miatta is közkedveltségemnek örvend.

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Minden örömünk a sok bánat között.

GÁTOS

Úgy vagyon. Csekélységem részéről is azt véleményezem.

5. jelenet

(Előbbiek, Kovács Péterné, Gyuri.)

KOVÁCS PÉTERNÉ

(Gyurival jön): Hozta Isten minálunk. Köszönöm nagyon, hogy szerencsétet minket. Gyuri fiam annyira siettetett, hogy ott kellett hagynom a konyhát.

GÁTOS

(Ünnepélyes pózba vágván magát): Mikéntségen akkorában, mikoron az általam nagyrabecsült komabarátom, Kovács Péter, kinek a fölséges Úristen életének fonalát igen hosszúra megnyúlni kegyesen megengedje, ezen szent estén a családi kört teljességesnek óhajtván látni, engem meg nem vetvén, mindig beinvitált, azon okból magyarázható a Jézus születése napján pontos megjelenésem. Azonban, mivelhogy a Betlehemben született kis Jézus örömök okát akarja gerjeszteni a jó famíliákban, csekélységem részéről is hozzá csatlakozom. Minekutánna pedíglén a szeretetnek nyomatéka is szokott lenni, azért hát... *(zavartan köhög)* izé, hát, no hát *(hirtelen Gyurinak nyújtja szinte szégyenlősen a csomagot)*

fogd Gyuri, ezt nálam rendelte meg a Jézuska. Hozzávetőlegesen, meg aztán érdemlegesen kívánom, hogy örömök lángját gyulassza bennünk a Mindenható.

KOVÁCS PÉTERNÉ

Köszönöm Gátos úr szívélyes jó kívánatait, adja a jó Isten, hogy több örömünk legyen, mint eddig volt.

GYURI

(Addigra már kinyitotta a csomagot, nagy örömmel kiált) Csizma! Egy egész pár csizma! Gyönyörű csizma!

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Köszönd meg szépen Gyuri!

GYURI

Köszönöm szépen András bácsi, hogy ilyen szép ajándékkal lepett meg.

GÁTOS

A tudomány kikívánkozik az ember elméjének műhelyéből. Tudomány művelésének hiányában nem célirányos a földi bolyongás. Csizmákban való művész kedvességének nyilatkozása ilyenben mutatkozik. Mert hát tudomány szellője fújdogál ennenmagam körül is mesteri művészet tekintetében.

KOVÁCS PÉTERNÉ

Szó, ami szó, Gátos uram ember a talpán és a mesterségében is. Köszönöm Gyuri fiam nevében is szíves jóindulatát. De kimegyek, hozom szerény vacsoránkat. *(El.)*

GYURI

Kedves András bácsi, úgy szeretem magát, hisz a papám helyett foglalkozik velem és sok szépre oktat.

ÖZV. KOVÁCSNÉ

Bizony, Gyuri szorgalmasan tanul és nem csavarog; ha egy kis ideje akad, mindjárt Gátos uramhoz kérezkedik.

GÁTOS

Becsülettel rendelkező szívbeli lénynek kötelessége palántákat ápolni, feshő virágokat gondosan szemlélgetni, különlegesen, ha azok a baráti viszonylatnak összeköttetései miatt a kertészt fájdalmasan nélkülözni kényszerítődnek. *(Közben Kovács Péterné belép.)* Kovács Péter komám és barátom útirányát már hazafelé egyengeti, jutalmazottságom meleg kézadás léssen.

6. jelenet

(Előbbieket, Kovács Péterné)

KOVÁCS PÉTERNÉ

(Tálakkal lép be): Köszönöm Gátos uram. Mindenki bíztat, talán a jó Istennek is úgy tetszik, hogy hazavezérli férjemet. *(Közben felterít.)* Lássunk hozzá szerény vacsoránkhoz!

GÁTOS

Bizonylagosan nem szerénynek tekintendő amaz étkezési folyamat, hol készségesség kimutatható az étkek ízességének mivoltában.

GYURI

(Összeteszi kezét): Imádkozzunk! *(Keresztet vet.)*

Édes Jézus, légy vendégünk,

Áldd meg, amit adtál nekünk.

Áldj meg mindnyájunkat,

a papát is, András bácsit is, mindenkit is.

KOVÁCSNÉ ÉS ÖZV. KOVÁCSNÉ

Ámen.

GÁTOS

Úgy legyen. *(Leülnek.)* Mert miképpen az ifjú gyermek is eltévelyedik gondos szülők pártfogása hiányában, azonképpen az emberi lény is szomjúhozza a fölséges Úristen szent kegyelmét és áldását. *(Merít a borlevesből.)*

KOVÁCS PÉTERNÉ

Nem nagyon meleg a leves?

GÁTOS

(Szürcsölve kanalizgat): Tapéntatos tempéraméntoma vagyok. Éppenségesen a benső életfolyamatosság hevülékenységére szolgál.

KOVÁCS PÉTERNÉ

(Elszedi a tányérokat és kimegy).

GYURI

Mit gondol András bácsi, mi jön most?

GÁTOS

Hát amint gondolataimat a helyes kaptafán ütögetem, ha tévedések kikerülése nincs kizárva, akkor édesanyád jön, mert azért ment ki, hogy viszontag begyűjjön.

GYURI

András bácsi tréfál! Azt kérdeztem, mit gondol, mit fogunk még máma enni?

GÁTOS

Kalendáriumbéli százesztendőös jövőendőmondó praktikájában odatartozásom nincsen, de annyit kiköfundálok, hogy fácánnyelv nyelvünk ingerét nem csiklandja.

GYURI

Persze, hogy nem. Hisz máma böjt van. De hát megsúgom András bácsinak. *(Fölkel, de közben bejön Kovácsné.)*

KOVÁCSNÉ

(Behozza a mákostésztás tálat): Tessék!

GÁTOS, GYURI
Mákoskészta!

GYURI
Én is szeretem, maga is szereti András bácsi. Azt hiszem, mindenki szereti a világon!

GÁTOS
(Buzgón szedi a villájára s rakja nagy tömegben a szájába): Mert a mákoskésztnak különleges természete vagy. *(Eszik.)* „A mákoskészta ...” *(Újból szed.)* „Tudniillik a mákoskészta.” *(Leejt nagy sietségében a villáját, Gyuri felugrik és felszedi.)* Fikomadta! Ügyességem megítélésének céljából nem alkalmas e gyermekdedi eldobálódzás. A mákoskésztnak tehát különleges természete vagy. *(Gátos nem tudván, hogy már mit beszéljen, kínosan törülgeti a homlokát.)* Tehát a mákoskészta az olyan készta ... *(Kívülről kopogtatás.)*

KOVÁCSNÉ
Ki az? Szabad!!

7. jelenet

BETLEHEMES
(Bedugja fejét az ajtón): Szabad-e a betlehemeseknek bejönniök?

GYURI
(Kérlelőleg néz anyjára): Mama kérem!

KOVÁCSNÉ
(Titkon pénztárcáját nézi): Talán majd máskor.

ÖZV. KOVÁCSNÉ
Hisz láttunk mi már elég betlehemest.

GÁTOS
A fickónk azonban még nem. Régi barátságunknak okából és e gyermek művelődése szempontjából azt véleményezem, hogy a betlehemeseknek biztosíttassék a szabad bejövétel.

BETLEHEMES
(Kiszól az ajtón): Gyühettek, kezdetjük. *(Betlehemesek közül a pásztorok bejönnek, lefekszenek a padlóra és alszanak. – Kívülről az angyalok éneke hallszik – „Alma nox”. Ennek végeztével felkelnek, a szemüket dörzsölgetik.)*

I. PÁSZTOR
Csudát álmodtam.

II. PÁSZTOR
Én gyönyörű éneket hallottam.

III. PÁSZTOR
Nem gondolod, hogy ez valami természetfölötti dolog volt?

IV. PÁSZTOR

Mintha angyalok éneke szólt volna fenn a magasban.

8. jelenet

(Előbbieket, angyalok.)

I. ANGYAL

Örömet hirdetek nektek, mert ma született néktek az Üdvözítő, aki az Úr Krisztus, Dávid városában.

I. PÁSZTOR

Ugye mindjárt gondoltam.

I. ANGYAL

És az lesz nektek a jel: találtok egy gyermeket, pólyákba takarva, jászolba fektetve.

II. PÁSZTOR

Hát azért hallottuk mi azt a szép éneket!

GYURI

A kis gyermek pedig a Jézuska, nemde András bácsi.

GÁTOS

Magam véleménye is összeegyeztethető ezzel. *(II. angyal hozza a betlehemet, körülötte angyalok.)*

I. ANGYAL

Dicsőség a magasságban Istennek. *(Ének, angyalok: Dicsőség.)*

II. ANGYAL

És békesség legyen a földön a jóakarátú embereknek. *(Ének, pásztorok: Békesség.)*

I. ANGYAL

Jó emberek, pásztorok, a kis Jézus jött le hozzátok, hogy lelketekben jóakarát és békesség legyen.

III. PÁSZTOR

És mi elmegyünk Betlehembe Megváltót látni. *(Ének: Mennyből az angyal.)*

GÁTOS

Békesség legyen a jóakarátú embereknek, mondá ez a főangyalt elénkbe állító személy; úgy is légyen, mert mivelhogy ez kincse az emberi lényeknek.

IV. PÁSZTOR

Mi pedig továbbállunk, máshova is kell mennünk, örömet hirdetünk mindeneknek. Áldás, békesség a házra, minden benne lakozójára, adjon Isten nékik szent kegyelmet.

MINDNYÁJAN

Köszönjük.

GÁTOS

Fáradásnak okáért ellenszolgáltatás a jutalom. *(Pénzt kotorász ki zsebéből.)* Ne restelljétek íme a részünkről való csekélységet elkebelezni.

(Pásztorok, angyalok, betlehemesek el.)

9. jelenet

(Gátos, Kovácsné, özv. Kovácsné, Gyuri.)

GYURI

András bácsi, ezek úgy mondták el a dolgot, mint én azt már a bibliában tanultam.

KOVÁCSNÉ

Hisz úgy is kell édes fiam!

GYURI

Mert én másképp is láttam egyszer. Ott a pásztorok püfölték egymást, meg mindenféle tréfákat mondtak. Ugye az ilyen az igazi betlehemjárás?

GÁTOS

Minden menjen a maga módja szerint. Tréfálkozás segélye rontja a komoly nyilatkozások mikéntjét. Szerénységemnek véleménye azt állítja, hogy örömmel nem mindenkoron tréfa az eredője.

ÖZV. KOVÁCSNÉ

De Gátos uram, egészen megfélekedezik arról, hogy nemcsak a beszédből él az ember.

KOVÁCSNÉ

Igaz, hisz majdnem itt maradt az egész mákóstészta.

GÁTOS

(Megrettenve): Tudniillik a mákóstészta különleges természete vagyon. Mer a mákóstészta ...

GYURI

(Nagyot ásít.)

KOVÁCSNÉ

Gyuri te nagyon álmos vagy, mindjárt méz aludni.

GÁTOS

Mert minthogy a mákóstészta az a tészta, melynek különleges természete egyik-másik emberi személyzetre különféle hatékonyságot érlel.

GYURI

(Nagyokat bóbiskol.)

KOVÁCSNÉ

Kedves Gátos uram, mondja meg már egyszer, hát mit is akar mondani a mákóstészta-ról?

GÁTOS

A természetek mikéntségbeli hatása külön módozatokban illik ez ételre.

KOVÁCSNÉ

Hát miképpen?

GÁTOS

Hát elsődlegesen is Gyurinak természete vagyon a mákostésztahoz.

KOVÁCSNÉ

Gyuri nagyon szereti.

GYURI

(Lecsuklik a feje.)

GÁTOS

Én magam is,... azaz, hogy, már amiként... hát... *(dermesztő undorral)* sohasem szerettem!!

ÖZV. KOVÁCSNÉ

De mindig azt mondotta, hogy szereti.

GÁTOS

Ezen gyermek kedvéért, jó példaadás okából.

KOVÁCSNÉ

Ma is jóízűen ette.

GÁTOS

A böjt okából. Mivel nem szeretetem tárgya a mákostészta, hát a böjtölésbeli kötelességemnek ez irány felelt meg.

ÖZV. KOVÁCSNÉ

A legnagyobb áldozat mit hozhatott Gátos uram, ez volt, nem is a csizma, habár azt is nagyon köszönjük, de önfeláldozása.

KOVÁCSNÉ

Gátos uram, nagyon köszönjük. De nini, Gyuri már elaludt. *(Karjára veszi.)* Fektesük le szépen. *(Az ágyba fekteti.)* Aludj édesem!

GÁTOS

Az indulatosságnak percenetje ím elérkezék. Hála a Mindenhatónak ezért a napért, hála az eleségért, mi gyermekek kedélyességének okát kelti. A fölséges jó Úristen kegyelme legyen e házon. Csendes, derületes, jóéjszakát, mint nem közönségesen. *(El. Özv. Kovácsné kikíséri.)*

GYURI

(Álmában): Csizma – szép, mákostészta – jó. *(Énekkar: „Alma nox.”)*

KOVÁCSNÉ

Édes porontyom. Te kis árva. *(Letérdel az ágy elé s ráborul a fiára.)* A jó Isten örködjék feletted.

GYURI

(Álmában): Betlehem... pásztorok... angyal... Jézuska... a papa.

KOVÁCSNÉ

(Meghatottan): Lásd a mennyországot aranyos kis fiam, angyalok kísérik, a kis Jézus terjessze föléd áldó karját *(fájdalmasan)* és lásd meg legalább rózsás álmodban szegény apukádat. *(Megcsókolja.)*

(Függöny.)

II. felvonás

(Térség Betlehem közelében, hol pásztorok legeltetik nyájukat. A színpad háttérében egy kis falu látszik. E mögött van elhelyezve a barlang, hol majd később a szent család lesz.)

1. jelenet

(Pásztorok.)

(Pásztorok egy része a földön hever, másik áll vagy beszélget. Gyuri a háttérben, egyik kezében a csizmát, másik kezében Gátos kezét szorongatja.)

I. PÁSZTOR

Na, mával végeztünk, itt már az esthajnal, pihenőre tért a nyájunk, mi is lepihenhetünk egy kissé.

II. PÁSZTOR

Mégis minekünk van a legjobb dolgunk. Pénzünk ugyan nincsen, de távol vagyunk a város zajától, békességben élünk.

III. PÁSZTOR

Minapában benn jártam a városban. Nagy a sürgés-forgás. Csupa ismeretlen arc.

IV. PÁSZTOR

Persze, népszámlálás van. Augusztus, a császár meg akarja tudni, hogy hány alattvalója van.

V. PÁSZTOR

Azt még megtudhatja, de arról, hogy hányan hívek hozzá, már nem szerezhetsz tudomást.

VI. PÁSZTOR

Hagyd el édes barátom, akad elég, ki fényes hivatalért, vagy hitvány pénzért bármely pillanatban kész akár hitéről is lemondani s tömjént gyűjtani a bálványoknak. Ismeritek a szadduceusokat, mindenre kaphatók.

VII. PÁSZTOR

Igen ám, de ott vannak a farizeusok, a vezéreink, az igaz hit őrei, kik jó példával járnak előttünk a nyilvános imádságban, a szertartásokat jól ismerik, meg is tartják, a törvényt magyarázzák, egyszóval reményünk lehet, hogy mégis csak kitart népünk, a választott nép Isten és törvénye mellett.

VIII. PÁSZTOR

De szeretném, ha úgy volna. Hiszen én is, – mi valamennyien – úgy szeretjük Jákob atyánk Istenét, Juda földjét s vágyakozó epedéssel tekintünk az égre szabadulás után. De én azt mondom, mindhiába. Múltkoriban Jeruzsálemben jártam, a „béke városában”, s mit tapasztaltam?! A pártok egymás ellen acsarkodnak, a farizeusok éppúgy, mint a szadduceusok. Cerimónia van ott fenn elég, de van erkölcsstelenség is bőven. A templom újra épült, de a nép nyakán ott ül a hitetlen idegen, az a Heródes. Népünk már elfásult, közönyös.

Rajtunk van bűneinkért az Isten büntetése, a gögös, idegen nép rabszolgái lettünk, bolyongó árnyékok. Elvétel a fejedelmi pálca Judától.

2. jelenet

(Előbbiek, Gátos és Gyuri.)

(A színpad háttéréből előlép Gátos, kézenfogva Gyurit.)

GÁTOS

Adjon a fölséges Úristen e gyönyörűséges, szent napon békességes és szerencsés jóestét.
(Nagy bizalmaskodással és baráti indulattal közeledik a pásztorok felé.)

GYURI

Jó estét, pásztorok!

PÁSZTOROK

Béke veletek!

I. PÁSZTOR

Mi járatban vagytok erre mifelénk? Talán a népszámlálásra jöttetek? Mostanában sok mindenféle idegen jár itten. Látom a ruháitokról, hogy nem Betlehem környékéről valók vagytok. De nem tesz semmit. Szívesen látunk mindenkit, ki jó szándékkal jő, még a nevüket sem kérdezzük meg.

GÁTOS

Már pedig én kinyilatkoztatom. Gátos András a nevezetem. Gát községes városban, ott is a felső részen vagyon nemes családunk ringó bölcsője, s azért nevezetem Gátos András de Felsőgát.

II. PÁSZTOR

Egy kissé nehéz megjegyezni, de nem baj, mert nem a név teszi az embert. Különben is, ha sokáig velünk lesztek, majd megtanuljuk lassacskán.

GYURI

Az én nevem pedig Kovács Gyuri.

III. PÁSZTOR

Ez már könnyebb. Hát miért jártok erre?

GYURI

Betlehembe szándékozunk menni.

GÁTOS

Benső szándékosságunk ugyanis a betlehemest megtapasztalni.

IV. PÁSZTOR

(Félre): Az öregebbik ugyan furán beszél, de a gyerek szavát lehet érteni. *(Fennhangon):* Hát a várost akarjátok látni?

GYURI

Nem azt, hanem mi a kis Jézuskát szeretnők megnézni.

V. PÁSZTOR

Én nem ismerem őt, nem hinném, hogy Betlehemben lakik. *(A többi pásztorhoz):* Ki ismeri közületek?

PÁSZTOROK

(Fejüket tagadólag rázzák): Nem ismerjük.

VI. PÁSZTOR

Hát honnan tudjátok, hogy Betlehemben van?

GÁTOS

Ennek a gyermeknek tudománya körültekintőbb, ő majd magyarázást téssen.

GYURI

A bibliában az van, hogy a kis Jézuska Betlehemben született.

VII. PÁSZTOR

Mi az a biblia? Nem ismerem ezt a szót!

GYURI

A biblia az szent könyv, abból tanultam, hogy Jézus Betlehemben született, s ő a Messiás, a Megváltó.

VIII. PÁSZTOR

A szent könyvben? Te fiú, alig egy perccel azelőtt, hogy idejöttél mondtam, hogy a fejedelmi pálca Judától elvételét. Csak most kezd derengeni a fejemben. Te barátom, siess a sátorba, s hozd hamarosan a szent könyvet.

I. PÁSZTOR

Igenis, parancsolatodra. *(El.)*

VIII. PÁSZTOR

A szent könyvben pedig Jákob atyánk azt mondja, hogy el nem vétetik a fejedelmi pálca Judától, míglen el jó az, akire a nemzetek váraognak.

I. PÁSZTOR

(Hozza a bibliát): Íme itt van, olvasd!

VIII. PÁSZTOR

Amint mondom. De Mikeás azt jövendőli, hogy Betlehemben fog születni a Megváltó, *(forgatja a tekercest)* Zakariás szerint pedig egy szűztől.

VII. PÁSZTOR

Akkor várhatjuk az Úr napját, mert az idők teljessége megérkezik. Áldott legyen a Magasságbéli, ki megszabadítja Izrael népét és felvirrasztja a szabadulás napját. Eljön az idő, hamar eljön, mikor lehull a rabbilincs, s Juda földje ujjongani fog.

3. jelenet

(Előbbiek, Kovács Péter.)

KOVÁCS PÉTER

(Az orosz hadifogságban levők ismert ruhájában. Kopott, de meleg öltözet, durva prémes bekecs vagy bunda, fején cserkesz kalap, kezében vastag bot): Adjon Isten valamennyőtöknek jó estét!

PÁSZTOROK

Béke veled!

GÁTOS

Ismeri a tisztesség szokását, de a tudományosságnak megfelelően, tökéletességben kárt okoz, rövid beköszöntésnek miatta.

GYURI

Isten hozott! Te is idegen vagy, mint mi?

KOVÁCS

Én mindenütt idegen vagyok, csak egy icipici pont van, nagyon-nagyon távol, hol otthon tárt karokkal vár a családocskám.

II. PÁSZTOR

Szívesen látott vendég lesz itt. Hiába mennél tovább, benn a városban, Betlehemben nem kapsz helyet, annyian vannak ott most.

KOVÁCS

Mégis csak bemegyek. Legalább utamon látom a várost, ahol a Krisztus született.

III. PÁSZTOR

Mit beszélsz? Hát te is tudsz erről? Honnan szeded ezt?

KOVÁCS

A bibliából, már gyerekkoromban tanultam. Hát ti nem is tudjátok ezt?

VIII. PÁSZTOR

Éppen most néztük a szent könyvet, úgy van, amint mondod. Hát mondd, kedves barátom, honnan jössz, merrefelé tartasz?

KOVÁCS

Fogságból jövök. Hét teljes esztendeig ettem a rabság szomorú kenyerét, elszakítva családomtól, kicsi kis fiamtól, édes szülőföldemtől.

GÁTOS

Atyámfia, látszad a becsület megtevéseben szorgoskodó férfiú nyomait sugározza. Útirányod merrefelé tart?

KOVÁCS

(Bámulva néz Gátosra, félre): A beszéde ismerős, az arc is az övé, hogy kerül ez ide? Lehetetlen! *(Fenn.)* Kis hazámba, szomorú enyéim közé tartok, oda a Duna–Tisza partjára, az áldott rónákra. Repeső szívvel repülnék átölelni hitvesemet és kis cselédemet.

GÁTOS

A hely meghatározásának közelebbi kinyilvánítása nyújtja a fontosságot.

KOVÁCS

Hiába mondom én meg azt nektek, jó emberek, úgyszem ismeritek. Kis faluban, annak is a végén van hajlékom, a műhelyem, hol életem boldog napjait töltöttem. Különben, ha tudni akarjátok, Gát községbe tartok.

GÁTOS

Repülési ingerültségem volna a kebledre, de a végső szó illetékessége eme gyermek tulajdona. *(Gyurihoz mohón, szinte extázisban):* Kérdezd a nevét, kérdezd a nevét!

GYURI

(Izgatottan): Mi a neved, bácsi?

KOVÁCS

(Merően a távolba néz, majd Gyurira, s aztán felvágja a fejét): Becsületes nevem:... Kovács Péter.

GYURI

(Kitörő örömmel): Apám, apikám, édes jó apuskám! *(Hozzája rohan, a nyakába ugrik és csókolja.)*

GÁTOS

(Nagy piros vagy kék zsebkendővel szárítja magán a megindultság könnyeit): Érzékenységek rohamata fogódzott belém. Péter, komám, barátom, jöjj a kebelemre! *(Derekasán szorongatja Kovácsot, kinek Gyuri van a karján.)*

KOVÁCS

(Bódultan az örömtől): Mennyi öröm, Jézusom, *(felnéz az égre)* hála néked! *(Elgondolkozik.)* Édes Gyurikám, hát az anyuska?!

GYURI

(Megdöbbenve): Igen... az anyuska; mindjárt... hisz csak most láttam... itt van... hozom. *(Elszalad, de rögtön visszatér s a színpad hátsó részén kéznél fogva hozza Kovácsnét. Ott megállnak.)*

GÁTOS

Péter, komám, barátom, szavaidnak egy taglalatja sem irányozódott hozzám!

IV. PÁSZTOR

Nem látod barátom, hogy a viszontlátás öröme mennyire elfoglalta? Bizony sok csudás dolog történik mostan.

GÁTOS

Ha a megnyilatkozásnak szabad folyás adódik, azt mondom, hogy sehol annyi nem történik, mint ezen a világon.

KOVÁCS

Kedves barátom, András. Ne vedd zokon, hogy veled nem foglalkoztam. A kis fiam ... a feleségem... úgy eltölt az öröm, úgy dagad a szívem, édes András barátom, bocsáss meg!
(*Elméláz.*)

GÁTOS

(*Meghatottan, de méltóságosan*): A megbocsátás kölcsönös semmisségével temetessék el az ügy! Nem is azért mondtam: mert, hanem azért: mivel.

4. jelenet

(*Előbbiek, Kovácsné, Gyuri.*)

GYURI

(*Elől jön, utána Kovácsné*): Apuskám, megjöttem, ugye hamar? Hoztam magammal valakit.

KOVÁCS

(*Felrezen, majd meglátva feleségét, karját feléje tárja*): Édes feleségem!

KOVÁCSNÉ

Uram, férjem!

KOVÁCS

Hű jó hitvesem, a lelkem kicsordul a boldogságtól, hogy láthatlak benneteket, kis fiamat, téged.

GÁTOS

Azonban a számítódásból kimaradásom nékem se történjék.

GYURI

Hisz magának is örül az apuka, majd meglátja, ezentúl mindig együtt lesznek.

V. PÁSZTOR

A napvilág leáldozott, jó lesz felebarátaim, ha mindnyájan nyugovóra térünk. A jó Isten napja holnap is felvirrad, a viszontlátásnak akkor is örülhettek.

VIII. PÁSZTOR

Adjunk hálát a Magasságbelinek, hogy óvta eddig a népét s kérjük oltalmát ez éjszakára is. Áldott legyen az Úr, mindeneknek Istene!

VALAMENNYIEN

Áldott légyen az Úr, mindeneknek Istene!

(*Sötétség borul a tájra, mindnyájan lepihennek. Elcsendesül minden. Kovácsék elöl, egymás mellett, közelükben Gátos. A szereplők álmukban beszélgetnek, közben az „Alma nox” hangjai hallatszanak. Lehetőleg csak négy tagból álló énekhar pp. énekel.*)

KOVÁCS

(Álmában): Viszontlátás. Kis fiam!... Feleségem!...

KOVÁCSNÉ

Mégis igaz! A férjem...

VIII. PÁSZTOR

Elvétellett a fejedelmi pálca Judeától.

GYURI

Csizma – szép, mákostészta – jó.

GÁTOS

Különleges természete vagyon.

GYURI

Betlehem, pásztorok, angyalok, Jézuska ...

(Közben a színpalak mögött az angyalok éneklik „Gloria in excelsis Deo”).

GYURI

(Álomból felriadva): Angyalok!... Pásztorok keljete fel! Apuska, anyuka ébredjete!

(Valamennyien talpra ugranak, nagy fényesség támad. Az angyalok megjelennek.)

5. jelenet

ANGYALOK ÉS AZ ELŐBBIEK

Mely bűvös ének szól a magasban,
Lelkünk s szívünket mint rezgi át.
Angyal sereg száll az ég honából,
Zengvén (édes) glóriát.

I. ANGYAL

Ma született ő meg,
Az isteni gyermek.

MIND

Dicsőség a mennyben az Istennek!

I. ANGYAL

Ő jászolban fekszik,
Pólyák között nyugszik.

MIND

Békesség a földön az embernek!

VALAMENNYIEN

[Szálljon magasba
Az örömének,
Áldva dicsérjük

Az ég Urát!
 Zengjen ma minden
 A mennylakókkal,
 Zengjen (édes) glóriát]
 Édes glóriát, édes glóriát.

(Pataki)

II. ANGYAL

Nagy örömet hirdetünk nektek, amely léssen minden népnek. Mert ma született nektek az Üdvözítő, az Úr Krisztus, Dávid városában. És ez lesz nektek a jel: találtok egy kisdedet, pólyákba takarva és jászolba fektetve.

VIII. PÁSZTOR

Ő az, kiről írva vagyon, hogy eljő, kire a nemzetek várnak.

VI. PÁSZTOR

Felvirrad még Juda napja, Izrael Istene megengesztelődik, eltörlődnek évezredeknek bűnei, mert eljött a Messiás, a népek váltsága.

VIII. PÁSZTOR

Dicsőítsük az Istent, kihez mindeneknek fohásza szálljon, áldja őt az egyszerű lelkeknek hálaimája, hangozzék Juda földje az örömenektől, lelkünk vigasságában társuljon velünk Istennek minden alkotása, a szívekből kitörő szent áhítat szálljon, repüljön ég felé: Dicsőség legyen a mennyben az Istennek!

III. ANGYAL

Dicsőítsétek az Urat boldog emberek, kiknek megváltása elérkezett. Szívetek áhítata a legszebb – ég felé törő – imádság, s amint kitör belőletek, a Dicsőség mennyben az Istennek, az ég s minden angyala visszhangozza: Békesség legyen a földön az embereknek!

ANGYALOK

Békesség legyen a földön a jóakarató embereknek!

ANGYALOK KARA

Et in terra pax hominibus.

VALAMENNYIEN

Itt e szép mezőn
 Égi fényözön,
 Tündöklő angyalkák énekelnek;
 Hozzánk érkezők,
 Földre szálltak ők,
 Váltságot hirdetvén mindeneknek.
 [Pásztorok örvendjünk,
 Jézushoz siessünk,
 Föl útra, föl társak Betlehembe!]

(Pataki)

GYURI

Anyukám, elmegyünk Betlehembe, megnézzük a kis Jézuskát. Úgy örülök, úgy dobog a szívem, csak egy percig is nézhessem, hát örökre látni fogom őt magam előtt.

KOVÁCS

Jól van kis fiam, mindnyájan megyünk, s valamennyien részesei leszünk a nagy örömnek.

KOVÁCSNÉ

Igenis Gyurikám, ezekkel a jó pásztorokkal megyünk felkeresni őt.

GÁTOS

A menésben való részvéteimet én is biztosítom.

PÁSZTOROK

(Összeverődnek s tanakodnak.)

VII. PÁSZTOR

(A többiekhez): De merre találjuk meg őt, hiszen annyian vannak most a városban, hogy nehéz eligazodni. Azután meg ott sötét is van.

VI. PÁSZTOR

Talán az angyalokhoz forduljunk! Azok megmondják.

PÁSZTOROK

Úgy van. *(A VIII. pásztorhoz):* Kérdezd meg őket!

V. PÁSZTOR

(Az I. angyalhoz): Úrnak angyala, megjelentéd a Messiást, mutasd meg az utat, merre haladnunk kell, hogy feltalálhassuk őt.

I. ANGYAL

Csodálatosak az Úr útjai, csodálatos a megjelenése, csodálatosan fog vezetni benneteket.
(Ének.) Nézd a fényt a csendes éjben,
Betlehemnek közelében,
Ott van Ő, az égi kisdéd,
Kit most nektek itt jelentek.

VALAMENNYIEN

Nézd a fényt a csendes éjben,
Ott lesz ő az égi kisdéd,
Kit az angyal megjelentett,
Áldva legyen Ő!

(Pataki)

IV. ANGYAL

Béke veletek, jó emberek! Hivatásunk van a mai szent éjszakán a tiszta lelkekbe reményt önteni, mert elérkezett az ő váltságuk. *(Angyalok el.)*

6. jelenet

(Akik voltak, az angyalok kivételével.)

VIII. PÁSZTOR

Mi pedig pásztorok, készülődjünk utunkra, menjen mindenki a sátorba. Tisztálkodjatok meg, szedjétek rendbe magatokat, mert a Messiás előtt szépen illik megjelennünk. *(Pásztorok el.)*

7. jelenet

(Kovács, Kovácsné, Gyuri, Gátos.)

KOVÁCS

De fiam, nini, csak most látom, mit szorongatsz a kezeden!

GYURI

Jaj apuskám, ha azt meglátod, úgy meg fogsz örülni!

GÁTOS

(Legyint a kezével): Semmiségnek látszatja a csomagolásba burkolt bensőség.

KOVÁCSNÉ

Bizony, Gátos úr nagyon sok jót tett mivelünk, míg mi itthon árván éltünk, elhagyottan.

KOVÁCS

Köszönöm jó barátom, nem fogom elfelejteni soha. *(Kezét nyújtja.)*

GÁTOS

(Mindkét kezét nyújtja): Semmi, semmi, a barátság mivoltja az egész ténykedés.

GYURI

(Mutogatja a csizmáit): Ezt kaptam apuskám. Most felhúrom, hogy a Jézuska is lássa, s megmondom neki, hogy András bácsitól kaptam.

(Az égen megjelenik a csillag, tündöklő fénnel, mind azt nézik.)

8. jelenet

(Gáspár, Menyhért, Boldizsár jönnek. Előbbiek.)

GÁSPÁR

Napkeletről jövünk, hogy lássuk az újonnan született királyt.

MENYHÉRT

Láttuk az ő csillagát és elindultunk felkeresésére.

BOLDIZSÁR

Elhoztuk ajándékainkat is, aranyat, tömjént és mirhát.

GYURI

Ismerlek én titeket, jámbor háromkirályok, éppen jókor jöttetek. Az előbb jelent meg az angyalsereg, s hirdették az Úr születését. Betlehemben van, pólyákba takarva, jászolba fektetve.

GÁSPÁR

Heródes udvarában is azt mondták, hogy az új királynak Betlehemben kell születnie.

GYURI

Úgy hát tartsatok velünk, a pásztorok mindjárt jönnek. Ők is a csillag után indulnak.

MENYHÉRT

Ki vagy te kis fiú?

GYURI

(Meghajol): Én, Kovács Gyuri vagyok, itt van a papám, itt a mamám és ott...

GÁTOS

(Félszeg udvarias meghajtással): Nevezetem Gátos András, de Felsőgát, a magasabb lábbelik tudományában mesteri művész.

BOLDIZSÁR

Tehát már utunk végéhez érünk, nemsokára meglátjuk reményeink és vágyódásunk csillagát, a Messiást.

9. jelenet

(Előbbiek, a pásztorok gyülekeznek.)

GYURI

(A királyokhoz): Íme a pásztorok, kik már útra készen vannak. *(A pásztorokhoz):* A három király, Gáspár, Menyhért és Boldizsár. Ugyanaz a csillag vezérelte őket ide, mit nekünk az angyal mutatott, s melynek nyomán megtaláljuk az Üdvözítőt.

VIII. PÁSZTOR

(Mély meghajlással): Legyetek üdvözölve messze országok fejedelmei, kik nem átaljátok, hogy szegény pásztornéppel együtt menjetek a Messiás üdvözlésére.

GÁSPÁR

(Odamegy a VIII. pásztorhoz és megöleli): A Krisztus előtt testvérek vagyunk valamennyien, hiszen azért szállt a földre, hogy minden embert egyformán megszabadítson rabságából s a bűntől. Ezért sóvárgott négy ezredév lelke, hogy meglelje Megváltóját.

VIII. PÁSZTOR

Ábrahám, Izsák és Jákob lelke él bennünk is, vártuk epekedéssel, szomjú vágyódással, mert elvétetett a fejedelmi pálca Judától, az Isten szeretete az emberek lelkéből, minden oly szomorú, reménytelen volt, de most megváltja Isten az ő népét.

GYURI

Kiért az őskor hön sóhajtozék,
Meváltásunkra elküldé az ég.
Isten irgalma szállt e földre ma,
Hozzánk, szegény bűnösökhöz
Szent kegyével jó.

(Pataki)

(VIII. pásztor és Gáspár Gyurit közrefogják.)

GÁSPÁR

E gyermek éneke az én szívemnek megnyilatkozása volt.

VIII. PÁSZTOR

Mint a prófétáinknak hajdanta, oly meggyőző a szava.
(A csillag erős fényben kezd tündöklenni, mindnyájan odanéznek.)

GYURI

(Nagy örömmel): A csillagunk! Minket hív! Menjünk emberek valamennyien a kis Jézuskát látni!

Változás

(A betlehemi barlang a háttérben. A kis Jézus, a boldogságos Szűz, Szent József, körülöttük az angyalok, előttük a pásztorok, a háromkirályok, Kovácsék.)

ANGYALOK

(Ének.) Hosanna, hosanna in excelsis!

VALAMENNYIEN

Szent örömmel áldjuk
Isten egy fiát,
Énekünk riadjon
Száz világon át.
Üdvhozsannát zengnek
Fönt az angyalok,
Zengjék ezt a földön
Messze századok.
Általad lett üdvünk
Újszülött király,
Jászolodhoz ezredévek
Szent sóhaja száll.
[Szent vagy égi gyermek,
Lelkek üdve vagy,
Térdre hullva, esdekelve
Kérünk, el ne hagyj!]

(Pataki)

VIII. PÁSZTOR

Eljöttünk valamennyien, kiket az angyal hívott, eljöttünk egyszerűségünkben, de hozzuk magunkkal meleg érzelmünket, hozzuk kis ajándékainkat is.

VII. PÁSZTOR

Sokat virrasztottunk a sötét éjeken át, megedzöttünk. Mikor együtt voltunk lobogó pásztortűz mellett, sokszor néztük az írást és úgy vágytuk, hogy csak tanúi lehessünk a Megváltó eljövetelének.

VI. PÁSZTOR

Nem a városok elpuhult lakói vagyunk. Szívünk együgyű ugyan, de éppen ezért tudunk igazán szeretni Istent és embert egyaránt.

IV. ANGYAL

Az Úrhoz jöttetek imadásra. Tiszta lelketek meghallotta az ég szózatát s jöttek-jöttetek, hogy lássátok Őt.

V. ANGYAL

Az Ő közelsége telíti majd szíveteket igazi erővel, lángoló buzgalommal, törhetetlen áhítattal.

V. PÁSZTOR

Hoztunk magunkkal egy kis ajándékot is, nem fényes, ragyogó ékszereket, nem csillogó ércet, csak azt, amink hirtelenében akadt.

VI. ANGYAL

Az Úr nem az ajándékot, hanem a lelket, a jószívet nézi. Az pedig, – hiszem – bővében van.

PÁSZTOROK

(Meggyőződéssel): Van.

VII. ANGYAL

Hallottátok az elébb: Gloria in excelsis Deo. Dicsőség a mennyben az Istennek. – Nem a fejedelmi paloták visszhangozták ezt először, hanem a sátrak között, kinn a mezőn terjedt Isten dicsősége.

PÁSZTOROK

Áldott legyen az Úr neve mindörökké!

VIII. ANGYAL

És a Megváltó itt van. Tüzes lelkek veszik körül őt elragadtatással, mert tőle várják és benne látják a jóakarató emberek békességét.

ANGYALOK

Béke a földön a jóakarató embereknek!

GÁSPÁR

Az Isten gyújtotta ki a csillagot, mi után mentünk. Hárman más és más hazából; nem fontolgattunk, nem tétováztunk, vonzott minket a fény, hogy igaz fényességet lássunk. Én

magam és népem nevében aranyat hoztam. Nem nézem a király trónusát, a jászolt is elfogadom annak, az isteni fény sugara még a zordon barlangot is palotává varázsolja. Távoli, most még pogány népem nevében hódolok néked, világ királya.

MENYHÉRT

Kelet-Indiából indultam útnak a csillag után. Tömjént hoztam áldozatul a földreszállt Istennek. Füstje illatként száll ég felé s egyesül milliók és milliók szívének felfelé dobogásával. Üdvözlégy Szabadító, üdvözlégy Megváltó!

BOLDIZSÁR

Vártam én is rég a csillagot. Eljutott hozzánk is a szent könyv. Sok vigasztalást merítettünk belőle. Mert mi sokat szenvedtünk. Gyilkoltak minket. Orvosságot kellett keresnünk s így találtuk meg a mirhát. Keserű ugyan, de gyógyít. Szenedő, vergődő népek ajándéka ez néked, ki még nagyon sokat fogsz szenvedni.

KOVÁCS

(Tétovázva néz körül): Itt vagyok én is, de nem hozhattam semmit. Hacsak hét évnek számkivetését, a fogságnak fájalmát nem. Jézusom én ezt néked ajánlom ... Azután meg mást is. Rovom az úttalan utat hazafelé. S ahova én megyek, megint csak szomorúságot, megtörtséget fogok találni. Soknak könnyes a szeme, soknak a szeméből már kiégett a könny. Tudom, hogy nékem is, a többinek is sok volt a bűne, de te isteni Kisdéd azért szálltál le a mennyből, hogy megbocsáss. Irgalom Istene néked ajánlom fel, egy megtört bűnhődő népnek utánad s irgalmad felé való sóvárgását. *(Szűz Mária felé)* Nagyasszony, Patronánk! légy közbenjárónk, esdve kér egy szegény, megalázott nemzet egyszerű fia, Kovács Péter, az infanterista.

SZŰZ MÁRIA

Úgy legyen!

KOVÁCSNÉ

Kis Jézus, onts a családokba egyetértést, szeretetet! Az anya kéri ezt tőled sok-sok család és kis gyermek nevében. Találjanak meg téged és a te szívedet anyák és gyermekek. Családok szívét ajánlom fel néked és e szent családnak, ettől fogunk tanulni, példát venni.

SZENT JÓZSEF

Úgy legyen!

GÁTOS

Én is ... *(Nem tud beszélni a meghatottságtól.)* Én nem fázom, de te gyönyörűséges kis Jézus ... *(leveszi nagy kabátját)* nekem nincsen szükségem rá.

GYURI

(Zavartan néz szüleire és Gátosra, meleg, benső szavakkal): Ha majd nagyobb leszel, használhatod, én édes kis Jézuskám! *(Odaszalad a jászolhoz, odaviszi a csizmáit, ráborul a kis Jézusra és megcsókolja.)*

(Függöny.)

III. felvonás

(Ugyanaz a szoba, mint volt az I. felvonásba. A karácsonyfa még az asztalon áll. Reggel felé. Gyuri még mindig az ágyában van és alszik.)

1. jelenet

KOVÁCSNÉ

(Gyuri felé megy): Mily édesen alszik a kicsiny fiam. Valószínűleg szépet álmodik. De hát mikor is boldog az ember? Mikor az álmok világában jár, mikor rózsalugasban él. Mert az álmodott rózsáknak nincsenek tövisai. Szép színes, napsugaras meleg élet... A felébredés?!... Ezerszeres kamatot vesz az álmok édességéért. Sivár, kopár, lehangoló, kétségbeejtő az élet való útja.

GYURI

(Álmában): Angyalok, Jézuska, papa ...

KOVÁCSNÉ

A gyermekélet álmai. Nem ismeri még a küzdelmeket, nem a lelket-zúzó, gyötrő vergődéseket. Pedig neki nem aranyosak a gyermekévei. Az apa csókját rég nem érezte már, talán nem is emlékezik rája. A játékos jókedv nem a mi arcunkról sugárzik le. Mikor reánézek és dédelgető szóval melengetem, *(szomorúan)* a fagyos Szibéria dermesztő hidege csapja meg arcomat, s mikor lelkem örömében ujjongani szeretne, látván fiamban az élet éledését, az idegen halál áll előttem, mely elrabolta tőle az apját, tőlem a férjemet.

2. jelenet

(Előbbiek, Varjú Terka.)

VARJÚ TERKA

(Rosszmájú vénleány, csendesen, szinte lopva lép be az ajtón): Jó reggelt kívánok, Kovácsné ténsasszony! Tudja-e, mi az újság? Persze, hogy persze. Ugye, nem is tudja? Hogy is tudhatná, amikor sosem lehet sehol sem látni. Pedig igen fontos dolgok történtek. Mindenki arról beszél. *(Meglátva Gyurit, affektálva):* Jaj, az aranyos, cukros, édes kis Gyuri! Alszik? Jobb is neki. Szakasztott az apja. Legalább vigasztalására van. Mert azt a kedves jó embert sohasem látja meg már. Én tudom. Látja, itt az újság is. *(Olvas):* „Karácsonyra minden foglyunk itthon lesz.” Itthon is vannak. A szomszéd faluba megérkezett éppen tegnap Bacsó János. A sógora nagynéjének az unokánővérével ebben a szent minutumban beszéltem. Bizony szomorú, borzasztó, rettenetes dolgok történnek ott. Aszondja, hogy ott milliók fagytak meg, milliók veszték éhen, alig-alig egypár ember jöhetett haza. *(Sopánkodva):* Jaj Istenem! úgy sajnálom őket. De magát is, kedves Kovácsné. Igaz is, beszéltem egy másik emberrel, ki ugyanazon városon ment keresztül, mint ahol a férje tartózkodott. Megkérdeztem tőle, hogy nem tud-e valamit Kovács Péterről? Ugye, – mondom – nem él már? Bizony, – aszondja ő – sok Kovács nem él már. Hát Kovács Péter, – kérdezem – az Isten nyugosztalja szegénykét, meghalt-e? Biz az meglehet, feleli ő. Ne titkoljon előttem semmit, – mondom – én tudom, hogy Kovács Péter meghalt. Nyugodjék békében – mondotta ő erre. Látja, kedves Kovácsné, ez is beismerte, hogy meghalt ő, szegény. Pedig milyen áldott jó, tisztességes, becsületes ember volt.

KOVÁCSNÉ

Ne kínozzon, Terka, hagyjon békét.

VARJÚ TERKA

Én kínozzom? Ahelyett, hogy megköszönné, hogy vigasztalom, még kínzásról beszél. Hát nem hálátlan a világ, érdemes jónak lenni?

GYURI

(Álmában): Jézuska, neked adom ...

VARJÚ TERKA

No, nem megmondtam? Neki adja! Még ez az ártatlan gyerek is följánlja az apját. Még az is tudja, hogy meghalt. Mert a gyerek megérzi ám...

KOVÁCSNÉ

(Keserűen, keményen): Hagyja abba! *(Az ágyhoz fut kiáltva)*: Fiam, Gyuri!

GYURI

(Felrettenve álmából): Mama, a papa!! *(Gyorsan öltözni kezd.)*

KOVÁCSNÉ

(Felsikolt): Meghalt?!

GÁTOS

(Az ajtón hirtelen benyit): Hát milyenféle különlegességi módozatok játszódnak itten?! Kívülről hangoknak hullámai csapzódtak felém.

KOVÁCSNÉ

Ez a Terka kínoz itt engem.

VARJÚ TERKA

Szép köszönet. Ezért vigasztaltam?! Én csak özvegysége terhén akartam könnyíteni.

GÁTOS

Elhallgass, hepe-hupás szájú asszonyi személyzet, temondád hírharang-kalapács. A külebbítésnek könnyítése céljából sietség hiányában ennenmagam segíték.

VARJÚ TERKA

Jó, jó, én magamtól is megyek, *(sértődötten)*: de lessék csak, hogy valamikor én itt érdekes dolgot mondjak. *(El.)*

GÁTOS

Kitartásnak türelme rózsákat nevel. Kovács Péter komám, mint mondám hazafelé irányzá már útjának mértékét s előbb-utóbb itthon leend. *(Gyurihoz)*: fickó, cigáró-vásárlás szempontjából a trafikériába elmehetnél-e?

GYURI

Igen szívesen András bácsi. De addig vigasztalja a mamámat. Én tudom, hogy a papa visszajön. Én találkoztam vele. Majd ha visszajövök, elmesélem hogyan és miképp. *(El.)*

KOVÁCSNÉ

Valószínűleg róla álmodott megint. Én várok, de nem tudom, *(szívére teszi a kezét)* meddig bírja a szívem?!

3. jelenet

(Kovácsné, Gátos, Kovács.)

KOVÁCS

(Ugyanabban a ruhában, mint a második felvonásban, kezében egy kis ládika, mely az előbbi felvonásban a háromkirályok egyikéé volt): Adjon Isten jó-napot!

KOVÁCSNÉ, GÁTOS

(Nem ismerik meg): Fogadj Isten!

KOVÁCS

Hosszú fogságomból errefelé vitt az utam s a falu első házánál kopogtatok. Itthon, errefelé szíves jó emberek vannak, kísérik egymást.

GÁTOS

Illendőség következménye.

KOVÁCSNÉ

Merről jön vitéz úr, mert, ha nem csalódom, fogságból hazatérő katonaember.

KOVÁCS

(Félre): Nem ismertek rám? *(Fenn):* Messze országokból jövök, nagy szenvedések közepette. Szibériában voltam eredetileg.

GÁTOS

Hát aztán azok a tartár, avagy jebuzeus ábrázatú kumanisták nem vetettek gátat a szabad mozgás törvényszerűségének?

KOVÁCS

(Jókedvvel): Dehogyan is nem. Hát egy kicsikét úgy *(mutatja)* lecsuktak, de én aztán megszöktem s nagy vargabetűvel kerültem haza. Jártam Kínában, szökdöstem Indiában, voltam a Szentföldön is, de már hála Istennek itthon vagyok, ebben a szép országban.

GÁTOS

Aztán a családbeli várakozásnak vagy-e reménye?

KOVÁCS

(Sóhajt): Hogy várnak-e otthon, azt már nem tudom, de énnekem élttem legszebb perce lesz, ha a feleségemet és kis fiamat magamhoz ölelhetem.

KOVÁCSNÉ

Várják, hogyne várnák. Én is nap-nap után százszor is összeteszem a kezemet s kérem azt, akitől egyedül várhatok segítséget, hogy adja vissza az én férjemet.

KOVÁCS

Megjön az.

KOVÁCSNÉ

Tud talán róla valamit? Óh szóljon!

KOVÁCS

Meg fog jönni, hát miért is ne jönnö meg, mikor itthon, oly szívesen várják. *(Félre)*: Csak borotválkozzam meg, mindjárt megjövök. *(Fenn)*: De én már megyek. Isten velük, köszönöm a szíves látást.

KOVÁCSNÉ

Ne menjen még, valami harapnivalót is vegyen magához.

KOVÁCS

Fel kell még keresnem itt a faluban Simon János barátomat, annak is hoztam üzenetet. De ha megengedik, visszatérőben benézek, addig itt hagyom ezt a skatulyát. Tömjén van benne. A Szentföldről hoztam. A templomnak adom azért, hogy Isten szerencsésen visszavezérelt. A viszontlátásra! *(El.)*

KOVÁCSNÉ

A viszontlátásra! – Oly sokan boldogok mostan. Mily öröm volt ennek a katonának is a szemében, pedig meglátszik rajta, hogy sokat szenvedhetett.

GÁTOS

Késedelmezésbeli hátrány nem zárja ki a megtörténés lehetőségét.

4. jelenet

(Előbbiek Gyuri.)

GYURI

(Hozza a trafikot): Tessék András bácsi! – Hát mit is akartam mesélni. Ül ide mellém, mama! Hát ott voltam Betlehemben. A mezőn pásztorok voltak, azok arról mesélgettek, hogy nem jól mennek a dolgok. András bácsi is velem volt.

GÁTOS

Én ágybéli szenderedésben valék.

GYURI

András bácsi is velem volt. Egyszerre angyalok jöttek s megjött a papa is. Úgy örültem neki! – Aztán András bácsi nem ismerte meg, mert furcsa ruhája volt, aztán nagy sapkája.

GÁTOS

Tagadásba burkolom a meg nem ismerést. Én Kovács Péter komámat és barátomat ismerni meg nem szüntem.

GYURI

Persze, hogy megismerte, mikor megmondta, hogy Gátra való és Kovács Péter a neve ... Aztán ... aztán jöttek a háromkirályok. Ajándékot hoztak, aranyat, tömjént és mirhát *(Felkel.)*

Igen ám. Sok cifraság volt a ruhájukon, az ajándéktartó kis szekrénykéik is igen díszesek voltak. – Aztán ... *(meglátja a ládikát. Izgatottan)*: Mi ez, mama, honnan való, ki hozta?

KOVÁCSNÉ

Egy katona, – fiam – ki most jött meg a fogságból?

GYURI

Hová lett, merre ment?

GÁTOS

Arccsinosító termék tulajdonosához, Simon János borbélyoshoz.

GYURI

A papa! *(Elrohan.)*

KOVÁCSNÉ

Mi baja lehet az én kis fiamnak? Miért szaladt el?

GÁTOS

Hát gyermekségének fickándozásai miatta. Száz évekkkel megterhelve nem vállalna ily sietséges indulatot.

KOVÁCSNÉ

Valószínűleg a hazatért katona apjára emlékezteti. Talán tőle akar kérdezősködni. Ki tudja...?! *(Elméláz.)*

GÁTOS

Nemes szívbeli megnyilatkozás folyamata ekkor ez.

5. jelenet

(Előbbiek, Kovács Péter.)

KOVÁCS PÉTER

(Szakálla már le van borotválva; lassan nyitja az ajtót): Visszajöttem, hogy a megígért harapnivalót elfogyassam; azután... azután, *(gyorsan)* talán itt is maradok?!

KOVÁCSNÉ

(Felrezen merengéséből, merően néz a beszélőre s aztán kitárt karokkal feléje rohan): Férjem, én édes jó férjem!

KOVÁCS PÉTER

Hát a harapnivalót ne vigyem magammal? A ládikámat itt hagyjam?

KOVÁCSNÉ

(A megindultságtól alig tud beszélni. Sírva-nevetve): A harapnivalót itt fogod megenni. A ládikát együtt visszük a tisztelendő úrhoz a templom számára.

KOVÁCS

Édesanyám hol van? Hát az én Gyurkám?

KOVÁCSNÉ

A mama templomba ment, Gyuri meg utánad szaladt a borbélyhoz, amikor megtudta, hogy egy katona járt nálunk. Azt hiszem, hogy mindjárt jönnek.

GÁTOS

Én meg azt hiszem, hogy kivágódtam a jelenésből. Meleg kézszorítás bensőségét komám el nem tulajdoníthatod.

KOVÁCS

Kedves András bácsim! Milyen bolondos is az ember, ha mérhetetlen nagy az öröme. *(Alaposan megrázza Gátos kezét és megöleli.)*

GÁTOS

Lészen még az örömnek nagyobb mértéke is.

6. jelenet

(Előbbiek, özv. Kovácsné és Gyuri.)

ÖZV. KOVÁCSNÉ

(Gyurival jön, ki a kezét hátradugja): Hát itt mi van? *(Meglátja Kovács Pétert, hozzáfut, megcsókolja.)* Hála legyen a jó Istennek, ki szegény szolgálójának kérését meghallgatta. Most már én – fiam – boldogan tudok meghalni.

KOVÁCSNÉ

Gyuri, megjött a papa!

GYURI

(Hamiskás mosollyal a fejét rázza): Ez a bácsi? Nem lehet. Nekem ma éjjel Betlehemben egész más papám volt. De talán; majd meglátjuk. *(Odaszalad hozzája, egyik kezében szakáll, a másikban ragasztószer. Kezdi a szakállt felragasztani.)* Így ni! Mert hát nekem eszem is van. Ez ide. – Megtudtam Simon bácsitól, hogy egy katona levágatta a szakállát. – Ez meg emide. – Ahá, gondoltam én! – Ez ide jön. – Felszedtem mindjárt a szakállt, kértem gyorsan ragasztószert. – Már készen is vagyunk. Nem vagy olyan szép, mint Betlehemben, de így is megjárja. *(Többször megcsókolják egymást.)* Ott parádében kellett lenni, mert a Jézuskához mentünk.

GÁTOS

Megintség bizonylagos, miszerint ezen furfangos fickónak tálentoma vagyon.

7. jelenet

(Előbbiek, Varjú Terka.)

VARJÚ TERKA

(Berohan): Ugye, mondtam?! Mégis csak megjött kedves Kovácsné ténsasszonynak az ura? Mennyit vigasztaltam a lelkemet, de ő mindig búbanatos volt. Látja, milyen jó volt, hogy vigasztaltam!

KOVÁCS

Nagyon köszönöm!

GÁTOS

(Mérgesen): Vigasztaltad ám az árgyéus kis késit! Hiszen hát keserűségnek zamatját hintetted el, förtelmes, várost keringő agglant!

KOVÁCSNÉ

Most már egész bátran vigasztalhat.

8. jelenet

(Előbbiek, a szomszédok, férfiak, asszonyok.)

I. ASSZONY

Varjú Terka telekürtölte az egész környéket, hogy Kovács Péter már meghalt régen kint Szibériában s most itthon van. Feltámadott.

GÁTOS

Igen ám, de nem nyelvének összevissza járásának folyamányaként.

I. FÉRFI

Minket meg az asszonyok csődítettek össze, azt mondták, hogy magánosan nem mernek eljönni.

KOVÁCS

Igen is feltámadtam, mikor hazám első rögére léptem, mikor az áldott földet megpillantottam. Új élet költözött belém s örömben könnyek futottak el arcomat. Ti barátaim nem tudjátok, mi a hazaszeretet. Én, ki annyit megtilódtam távol-messzeségben, én érzem és tudom igazán.

II. ASSZONY

De beszéljen valamit, Kovács úr, mint élt abban a borzasztó fogságban hét teljes esztendeig?

KOVÁCS

Hosszú sora van annak. Majd esténként, ha eljönnek, beszélek én elég sokat, csak gyözzék hallgatni. Egyet mondok csak. Láttam, tapasztaltam. – Ha az ember Istenétől elszakad, állattá, vérengző fenevaddá változik. Ha hazáját megtagadja, akkor elszakad Istenétől is.

GYURI

Mi mindennap imádkoztunk apukáért a mamával, hogy a jó Isten hozza haza és meghallgatta a kérésünket.

KOVÁCSNÉ

Sokszor könnyes szemmel, mérhetetlen fájdalommal könyörögtem.

KOVÁCS

És imádságaidnak fogantja volt. A jó Isten a mérhetetlen szeretet, ki a fájdalmat azért bocsátja ránk, hogy tiszta örömeink annál nagyobbak lehessenek. Áldott legyen a magasságbeli, kinek kifürkészhetetlen szent akarata s csodálatosak az útjai. E napot is felmagasztosította, hogy a gyermek Jézus ünnepén egy családban, hozzátartozóiban és jóakaróiban felgyullassza a hálát végtelen szeretetéért.

GYURI

Apukám, én is hálát akarok adni s azért... Hát tudod, én éjjel a csizmámat a kis Jézuskának adtam, most helyette egy szegény kis fiúnak adom. Most már úgy sem leszünk olyan szegények, egy kis fiúnak sokkal jobban kellene.

GÁTOS

Háládatosságnak a csizma is nyomatéka, különlegesen, ha mesteri remeknek ajándékozása a tárgya.

KOVÁCS

Jól van, kis fiam! Szándékod nemes és szép, de te azt Gátos bácsitól kaptad, hát emlékül kell megtartanod magadnak. Azonban én gondoskodom róla, hogy egy szegény kis barátod kapjon éppen ilyen pár kis csizmát.

SZOMSZÉDOK

Helyesen mondja. Az Isten áldja meg!

KOVÁCS

Az Isten áldása mindenkire szükséges, *(átöleli Kovácsnét és Gyurit)* kérjük ezt magunkra, kiket csodálatos módon megtartott és vezérelt, de kérjük hozzátartozóinkra, édes jó hazánkra is a békesség karácsonyán, az áldott kis Jézus gyönyörű szent ünnepén vigasságos szívvel és a jövőben hívő szent reménykedéssel.

(Ének.)

[Szent örömmel vártuk
Ezt az éjszakát,
Hálás szívvel áldjuk
Isten egy Fiát.
Szenvedő királyunk
Vedd e szíveket,
(Hála)áldozatként
[Hagyjuk itt neked].
Kérünk, áldd meg népedet,
Áldd meg eltévedt honunk,
Áldd meg a világot is,

(Tiszta) szívből ím fohászkodunk].
Üdvözölt légy, üdvözölt légy,
Áldva légy, óh boldog éjszaka,
[Üdvreménynek] égi záloga.
Áldva légy, áldva légy [boldog éj]!
(Pataki)

Függöny.